

Jordemødre på Bornholm

Oversigt samlet af Magne Juhl i 2015 ud fra afskrift af jordemodereksamensprotokollen fra 1739 til 1920.

I parentes er indsat kommentarer. Det, der er nævnt fra bogen "Danmarks Jordemødre" er markeret med Da.Jo. og sidetal.

Stavemåden er så vidt muligt bibeholdt.

Oplysninger om jordemødre kan findes i "Danmarks Jordemødre" udgivet og redigeret af W. Nellesen. I bogens afsnit III er for hvert amt omtale af jordemødre. Bornholm amts jordemødre er omtalt side 14-15, hvor billeder af 11 jordemødre også er vist.

Alt fra side III-14 til 15 er indføjjet i nedenstående.

Bogens første 147 sider kan læses på internettet under <http://bodilogniels.dk/bog> i form af afskrift ved Niels H. Nielsen. Det ligner dog affotografering.

- 1, Eksamen 4.4.1791: Bodil Nielsdatter fra Aakiær (Åker på Bornholm?).
- 2, Eksamen 26.4.1804: Dorothea Hjort, Controlleur Hiorts Kone, paa Bornholm.
- 3, Eksamen 17.10.1804: Inger Marie, Coffardimatros Jens Olsens Kone af Nexøe paa Bornholm.
- 4, Eksamen 23.4.1806: Ane Katrine, Justits-Quarttermester Peder Monsens Kone, fra Fæstningen Christiansøe.
- 5, Eksamen 27.10.1808: Karen Kirstine, Borger Mogens Holms Kone af Allinge Bye, Sa? Olskiærs Sogn paa Bornholm.
- 6, Eksamen 29.4.1816: Ingeborg Nielsdatter /:ugivt:/ fra Christiansøe.
- 7, Eksamen 26.4.1820: Karen Kirstine Jensdatter, Dragon Johan Jørgensens Kone af Aakirkebye paa Bornholm.
Hun udmærkedes sig.
- 8, Eksamen 29.4.1823: Ane Kirstine Lund, Styrmand Andreas Schors? Kone af Rønne paa Bornholm.
Hun udmærkede sig.
- 9, Eksamen 31.10.1826: Marine Else Cathrine Munck /:ugivt:/ af Aakiær Sogn paa Bornholm.
- 10, Eksamen 27.4.1827: Ellen Kirstine Jensdatter, Snedker Thue Kofoeds Kone af Westermaria Sogn, paa Bornholm.
Hun udmærkede sig.

11, Eksamen 28.4.1827: Kirsten Jensdatter, Arbejdsmand Hans Andersen Møllers Kone, af Nexø paa Bornholm.

Hun udmærkede sig.

12, Eksamen 1.5.1830: Maren Magrethe Thorsdatter, Søemand Jeppe Jørgensens Kone, af Rønne paa Bornholm.

Hun udmærkede sig.

13, Eksamen 29.10.1831: Sophie Elisabeth Rødboe, Søemand Hans Mortensens/Mogensens? Kone af Rønne paa Bornholm.

Hun udmærkede sig.

14, Eksamen 18.12.1835: Karen Kirstine Jepsdatter, Søemand Niels Olsen Dahls Kone, af Rønne paa Bornholm. Den Kone skulde have været examineret med de andre d. 29.

October sidst, men var dengang syg og sengeliggende i Frideriks Hospital.

Ovenstaaende Jordemoder fandtes duelig til at forestaae et Jordemoder Embede.

Saxtorph Fenger O Bang Hoppe

(Hun var altså til sygeeksamen, og der blev ikke eksamineret andre den dag).

15, Eksamen 30.4.1836: Cecilie Margrethe Kofoed, Fisker Claus Kofods Kone, af Rønne paa Bornholm. (Efternavnet blev stavet forskelligt for ægteparret).

16, Eksamen 28.4.1838: Margrethe Elisabeth Marcusdatter, Enke efter Skomager Friderik Jørgensen i Rønne paa Bornholm.

17, Eksamen 29.10.1838: Marie Schou, Skoemager C.P.Schous Kone i Rønne paa Bornholm.

Hun udmærkede sign.

18, Eksamen 28.10.1839: Cecilie Espersdatter, Anders Jørgensen Møllers af Westermarie Sogn, paa Bornholm.

19, Eksamen 29.10.1840: Elisabeth Andrea Schou, Sømand Thomas Dams Hustrue fra Rønne paa Bornholm.

Hun udmærkede sig.

20, Eksamen 28.10. 1842: Dorthea West, Huusmand Johan Henrik Olsens Hustru fra Bornholm.

Herefter gik man over til at give karakterer. Kun ganske få fik tredje karakter. Ellers var det første og anden.

21, Eksamen 25.10.1844: Ane Thea Cathrine Møller, Smedemester Sodis? Hustrue af Hasle paa Bornholm.

Hun fik anden karakter.

22, Eksamen 20.11.1847: Elise Amalie Funck, Arbejdsmand Anders Funks Hustru fra Christiansø, Bornholm.
Hun fik første karakter.

23, Eksamen 30.10.1850: Karen Kirstine Jensen, Separant fra Muursvend Thomrodt? Af Hasle, Bornholm.
Hun fik første karakter.

24, Eksamen 28.4.1852: Ellen Kirstine Wibe, Tjenestekarl P. Hjortevangs Hustru af Nexø, Bornholm Amt.
Hun fik anden karakter.

25, Eksamen 29.10.1853: Ane Kirstine Kjøller, Arbejdsmand Hans Kjøllers Hustru i Svannike paa Bornholm.
Hun fik første karakter.

26, Eksamen 29.10.1855: Cecile Margrethe Ridder, Skrædder Ridders Hustru i Aakirkeby, Bornholm (Der står Cecile).
Hun fik anden karakter.

27, Eksamen 28.4.1856: Johanne Cathrine Zachariasen, Høker Zachariasens Hustru i Rønne paa Bornholm.
Hun fik første karakter.

28, Eksamen 28.4.1858: Ane Marie Riis, Skrædder Riis's Hustru i Rønne, Bornholm.
Hun fik første karakter.

29, Eksamen 28.10.1861: Helene Anqvile Olsen f. Knudsen, gift med Huusmand Olsen i Povlsker paa Bornholm.
Hun fik første karakter.

30, Eksamen 28.10.1861: Jensine Marie Andersen f. Schou, gift med Skrædder Andersen i Hasle, Bornholm.
Hun fik første karakter.
Det kan være hende, der som Fru Andersen, var med i den første bestyrelse for Bornholm Amts Jordemoderforening (Da.Jo.II32). Hun var næstformand.

31, Eksamen 30. Eller 31.5.1866: Jørgine Petrea Munck f. Jørgensen, g.m. Skipper M, Rønne, Bornholm.
Hun fik første karakter.

32, Eksamen 28.5.1868: Kirstine Margrethe Lerche f. Blom, g.m. Postbud L, Aakirkeby, Bornholm.
Hun fik anden karakter.

- 33, Eksamen 27.5.1873: Elsiné Kloe f. Felle, g.m. Arbm. Kl, Rønne, Bornholm Amt.
Hun fik første karakter.
Da.Jo.II32: I bestyrelsen for Bornholm Amts Jordemoderforening var bl.a. Fru Elsigné Kloe, Aakirkeby. Hun overtog efter at Fru Andersen i Hasle var død posten som næstformand.
- 34, Eksamen 29.5.1874: Jørgine Eline Jensen f. Grønbeck, g.m. Husmand J, Vestermarie, Bornholm.
Hun fik anden karakter.
- 35, Eksamen 30.5.1874: Annina Elisabeth Sonne f. Johansen, g.m. Terrakottafabriks?? S i Rønne, Bornholm.
Hun fik første karakter.
- 36, Eksamen 29.5.1875: Cathinka Henriette Petersen, ugift fra Christiansø, Bornholm.
Hun fik første karakter.
- 37, Eksamen 5.7.1875: Amalie Hansen f. Krogh, g.m. Sømmand H, Hasle, Bornholm.
Hun fik første karakter.
Da.Jo.II side 32: Amalie Hansen fra var kasserer i Bornholm Amts Jordemoderforening fra 1902 til sin død, hvor hun blev afløst af Karoline Mortensen.
- 38, Eksamen 30.5.1876: Laura Kirstine Kofoed f. Hansen, g.m. Snedker K fra Bornholm.
Hun fik første karakter.
- 39, Eksamen 4.6.1877: Cathrine Hansine Bech f. Kofoed, g.m. Husm. B, Clemensker, Bornholm.
Hun fik første karakter.
- 40, Eksamen 15.6.1878: Ane Christine Nielsen f. Hjorth, g.m. Hsmd. F.N., Østerlars, Bornholm.
Hun fik anden karakter.
- 41, Eksamen 11.6.1879: Christine Voltkertsen f. Lind, g.m. Former V, Allinge, Bornholm Amt.
Hun fik første karakter.
Da. Jo. Side III-15: Fru Christine Margrethe Folkertsen f. Lind; f. 20/7 1853; dimitt. 11/6 1879; pr. Pr. Allinge 1879/80; Distr. Nyker 1880/86; Gudhjem 1886/1923, pensioneret.
Medl. af Hjælpekassebestyrelsen 1908/25.
(Der er ikke foto af hende. Oplysningerne er afgivet af foreningens formand, der oplyser, at hun levede ved redaktionens slutning).
- 42, Eksamen 24.5.1880: Peterine Cathrine Olsen f. Dam, Enke efter Arbdm O af Snogebæk, Bornholm.
Hun fik første karakter.

43, Eksamen 31.5.1881: Hansine Skovgaard f. Kofoed, g.m. Skrædder S, Gudhjem, Bornholm.

Hun fik anden karakter.

44, Eksamen 3.7.1882: Annie M. Hansen f. Kofoed, g.m. Snedker H, Knudsker, Bornholm.

Hun fik første karakter.

45, Eksamen 30.5.1883: Juliane Maria Nielsen f. Larsen, g. Hdm? N, Klemensker, Bornholm.

Hun fik første karakter.

46, Eksamen 31.5.1883: Maren Sophie Nielsen f. Jørgensen, g. Karetmager N i Rønne, Bornholm.

Hun fik anden karakter.

47, Eksamen 30.5.1884: Anna Maria Christina Hansen f. Ipsen, g. Musiker H, Bornholm.

Hun fik anden karakter.

48, Eksamen 1.6.1888: Jensine Karoline Mortensen f. Winrich, g. Hsm M, Pedersker, Bornholm.

Hun fik første karakter og præmie, nævnt under 3.6.1888: Prof. Levy`s Præmie for Flid og god Konduite blev tildelt Jensine Karoline Mortensen af Bornholm, examineret som No 4 D. 1/6 88.

Da. Jo. Side III-15: Mortensen, Fru Jensigne Caroline f. Weinreich; pens.

Distriktsjordemoder. F. 10. Januar 1861 i Holmstrup Sogn; dimitteret fra den kongelige Fødselsstiftelse 1888; privat praktiserende Jordemoder i Allinge 1888-1890;

Distriktsjordemoder i Nyker 1890-1919. Æresmedlem af Bornholms Amts

Jordemoderforening. Kasserer i Bornholms Amts Jordemoderforening gennem længere Aarrække. Adresse: Nyker.

(Der er foto af hende).

Af Da.Jo. II32 fremgår, at hun afløste Amalie Hansen på kassererposten, da denne døde.

49, Eksamen 30.6.1888: Elisabeth Robertha Staw f. Kruse, g. Handelsbetjent St., Bornholm.

Hun fik første karakter og præmie, nævnt under 3.7.1888: Direktionens Præmie for Flid og god Konduite tildeltes Elisabeth Robertha Staw af Bornholm examineret D. 30. Juni 1888 som No 3.

(Er hun i familie med nummer 55, Metha Laura Julie Margrethe Staw; måske er sidstnævnte en datter, idet hun var ugift ved eksamen 22.8.1908).

Ifølge Da.Jo. II side 32-33 var Fru Staw den første formand for Bornholm Amts

Jordemoderforening. Hun gjorde et stort arbejde for at forbedre forholdene. Hun var

formand i næsten 17 år og lige til ca. 2 måneder før sin død i 1919. Desværre døde hun ganske ensomt, idet hun først efter 2 dages forløb fandtes død i sin lejlighed.

50, Eksamen 30.5.1895: Marie Henriette Pihl f. Ramberg, g. Skomager P, Rønne, Bornholm.

Hun fik første karakter.

51, Eksamen 31.8.1896: Dagmar Rasmine Mathilde Sonne f. Sørensen, g. J??, Rønne, Bornholm.

Hun fik anden karakter.

52, Eksamen 28.8.1899: Alia Maria Christiansen f. Marker. G. m. Arbejdsmand, Bornholm Amt.

Hun fik første karakter.

Da. Jo. Side III-15: Fru Marie Kristiansen; dimitteret 28/8 1899; Distr. i Vestermarie Nylare 1/10 1899 – 1/7 1929; pensioneret.

(Der er ikke foto af hende, oplysningerne om hende er givet af formanden, der oplyser, at hun levede ved redaktionens afslutning).

53, Eksamen 23.8.1901: Else Marie Stange f. Mortensen. E. e. Skibsfører, Bornholm Amt.

Hun fik anden karakter.

Da. Jo. Side III-15: Stange, Fru Else Marie f. Mortensen; Distriktsjordemoder i Gudhjem. F. 27. Januar 1871 i Skive; dimitteret fra den kongelige Fødselsstiftelse 1901;

Reservejordemoder i Bornholms Amt 1901-1905; Distriktsjordemoder i Rønne 1905-1917; Distriktsjordemoder i Gudhjem siden 1923. Fhv. Kasserer i Bornholms Amts Jordemoderforening. Adresse: Gudhjem.

(Der er foto af hende).

54, Eksamen 18.8.1905: Anna Petrea Andersen f. Kofod, g.m. Husmand, Bornholm Amt.

Hun fik første karakter.

55, Eksamen 22.8.1908: Metha Laura Julie Margrethe Staw, ugift, Bornholm Amt.

Hun fik anden karakter.

(Måske er hun datter af nummer 49, Elisabeth Robertha Staw, der fik eksamen 30.6.1888?).

56, Eksamen 30.8.1909: Ingeborg Marie Mortensen, ugift, Bornholm Amt.

Hun fik første karakter.

Da.Jo side III-14: Bech, Fru Ingeborg Marie Olsen f. Mortensen; Distriktsjordemoder i Nyker paa Bornholm. F. 17. Maj 1884 i Pedersker; dimitteret fra den kongelige Fødselsstiftelse 1909; pr. pr. Jordemoder i Rønne 1909-1913; Reservejordemoder i

Bornholms Amt, Østermarie-Aakirkeby-Hasle 1913-1915; Distriktsjordemoder i Hasle 1915-1920; Distriktsjordemoder i Nyker siden 1920. Næstformand for Bornholms Amts Jordemoderforening fra 1920; Medlem af Forældreraadet i Nyker fra 1. Oktober 1933.

Adresse: Nyker. (Der er foto af hende i bogen. Pr. pr. står for privat praktiserende).

Da.J. side 32-33 er skrevet af Ingeborg Bech, der ved generalforsamlingen 5.3.1935 blev formand efter Ingeborg Olsen, der trak sig fra hvervet.

57, Eksamen 12.9.1911: Anna Kirstine Hansen, ugift, Bornholm Amt.
Hun fik første karakter.

58, Eksamen 12.9.1911: Anna Jensen f. Juul, g. m. Skræddermester, Bornholm Amt.
Hun fik første karakter og præmie nævnt under 14.9.1911: Stiftelsens Præmie tildeltes:
Anna Jensen af Bornholm Amt, examineret som No 4 d 12te September.
Da. Jo. Side III-14: Jensen, Fru Anna Kristine f. Juul; Distriktsjordemoder i Aakirkeby.
F. 21. Juli 1881 i Povlsker paa Bornholm; dimitteret fra Rigshospitalets Jordemoderskole
12. September 1911; Distriktsjordemoder i Povlsker 1911-15; Distriktsjordemoder i
Aakirkeby siden 1. Juli 1915. Tildelt Rigshospitalets Præmietaske. Fhv. Kasserer for
Bornholms Amts Jordemoderforening. Adresse: Aakirkeby.
(Der er foto).

59, Eksamen 23.9.1914: Ingeborg Johanne Olsen f. Andersen, g. m. Vognmand,
Bornholm Amt.
Hun fik første karakter.
Da. Jo. Side III-15: Olsen, Fru Ingeborg f. Andersen; Distriktsjordemoder i Klemensker.
F. 17. Februar 1888 i Rønne; dimitteret fra Rigshospitalets Jordemoderskole 1914;
Distriktsjordemoder i Klemensker siden 1914. Formand for Bornholms Amts
Jordemoderforening fra 1919. Medlem af Bestyrelserne for Klemens Sogns
Sygeplejeforening og for Røde Kors Dameafdeling i Klemensker. Adresse: Klemensker.
(Der er foto af hende).
Side II33 i Da.Jo. nævnes, at hun afløste fru Elisabeth Staw som formand i 1919, idet hun
valgtes som formand den 21.7.1919, og hun bestred formandsposten med stor interesse
og dygtighed i de følgende 16 år til 5.3.1935.

60, Eksamen 21.9.1915: Asta Madsen f. Mogensen, g. m. Snedker, Bornholm Amt.
Hun fik første karakter.
Da. Jo. Side III-15: Madsen, Fru Asta f. Mogensen; Distriktsjordemoder i Neksø. F. 1.
Januar 1886 i Gudhjem- Østerlars Sogn, dimitteret fra Rigshospitalets Jordemoderskole
1915, Reservejordemoder i Bornholms Amt 1915-1917; Distriktsjordemoder i Neksø
siden 1. Juli 1917. Fhv. Kasserer for Bornholms Amts Jordemoderforening. Adresse:
Neksø.
(Der er foto af hende).
Da.Jo. II13: Hun var kasserer fra 21.7.1919. Fra 5.3.1935 var Elvira Lund kasserer.

61, Eksamen 25.9.1915: Ellen Augusta Jensine Mårtensson, ugift, Bornholms Amt.
Hun fik første karakter.
Da.Jo. side III-14: Dam, Fru Ellen; Distriktsjordemoder i Rønne. F. 21. Oktober 1887 i
København; dimitteret fra Rigshospitalets Jordemoderskole 1915; privat praktiserende
Jordemoder i Rønne 1915-16; pr. pr. Jordemoder paa Skagen 1917; Distriktsjordemoder i
Rønne siden 1917. Adresse: Rønne.
(Der er ikke noget foto).

62, Eksamen 20.9.1916: Inge Augusta Dam f. Petersen, g. m. Landmand, Bornholm Amt.
Hun fik anden karakter.

Da. Jo. Side III-14: Dam, Fru Inge Augusta f. Petersen; Distriktsjordemoder i Svaneke. F. 23. September 1886 i Østermarie Præstegaard; uddannet Sygeplejerske fra Øresundshospitalet 1905-08; dimitteret fra Rigshospitalets Jordemoderskole 1916; privat praktiserende Jordemoder i Svaneke 1. Oktober 1916 – 1. Januar 1918; Reservejordemoder paa Bornholm 1918; Distriktsjordemoder i Svaneke siden 1. August 1918. Adresse: Svaneke.
(Der er foto af hende).

63, Eksamen 21.9.1917: Karen Marie Christiansen f. Jønsson, g. m. Hjulmager, Bornholm Amt.

Hun fik anden karakter.

Da. Jo. Side III-14: Christiansen, Fru Karen Melby f. Jønsson; Distriktsjordemoder i Allinge. F. 1. Juni 1887 i Aakirkeby; dimitteret fra Rigshospitalets Jordemoderskole 1917; privat praktiserende Jordemoder i Rønne 1917-1918; Distriktsjordemoder i Allinge siden 1. Oktober 1918. Sekretær i Bornholms Amts Jordemoderforening fra 1931.

Adresse: Allinge.

(Der er foto af hende).

Da.Jo.33: Fra 5.3.1935 var Karen Melby Christiansen næstformand i Bornholm Amts Jordemoderforening.

64, Eksamen 24.9. 1918: Marie Mathie Nielsen f. Pelle, g. m. Stenhugger, Bornholm Amt.

Hun fik første karakter.

65, Eksamen 12.9.1919: Jensine Nikoline Kristine Kjøller, ugift, Bornholm Amt.

Hund fik første karakter.

Da. Jo. Side III-14: Koller, Frøken Jensine; Distriktsjordemoder i Hasle. Adresse: Hasle.
(Der er ikke mere om hende i bogen og intet foto, så hun har ikke selv givet oplysninger. Der er dog side III-15 en tilføjelse fra foreningens formand: Frk. J. Köller: Dimitteret 1919; Distr. i Hasle siden 1/1 1921).

66, Eksamen 21.9.1920: Ellen Margrethe Ipsen f. Krogh, g. m. Fotograf, Bornholm Amt.

Hun fik første karakter.

Da. Jo. Side III-14: Ipsen, Fru Ellen; Distriktsjordemoder i Østermarie. Adresse: Østermarie.

(Mere er der ikke, så hun har ikke givet oplysninger til bogen. Der er dog side III- 15 en tilføjelse fra foreningens formand: Fru Ellen Ipsen: Dimitteret 1921; Distr i Østermarie siden 1923).

Fordeling af de 66 eksamineret senest 1902

Efter år og køn:

1790-	1				1 uoplyst om ægtestand
1800-	4	4 gift			
1810	1		1 ugift		
1820-	5	4 gift	1 ugift		
1830-	7	5 gift		1 enke	1 uoplyst
1840-	4	4 gift			
1850-	6	5 gift			1 separeret
1860-	4	4 gift			
1870 -	9	8 gift	1 ugift		
1880-	8	7 gift		1 enke	
1890-	3	3 gift			
1900-	4	1 gift	2 ugift	1 enke	
1910-	9	6 gift	3 ugift		
1920	1	1 gift			

I alt 66 heraf 52 gift, 8 ugift, 3 enker, 1 separeret og to uoplyst.

Karakter, udmærkelse og præmie

Af 20 eksamineret før 1844, hvor der første gang uddeltes karakterer, fik 8 udmærkelse (Nr. 7+8+10+11+12+13+17+19).

Af de 46 fra 1844 til og med 1920 fik

32 første karakter, og heraf 3 præmie (nr. 48+49+58).

14 anden karakter (nr.

21+24+26+32+34+40+43+46+47+51+53+55+62+63).

Jordemødre uddannet efter 1920 eller fundet i andre kilder

67, Da. Jo. Side III-14: Caspersen, Fru Edith Karen f. Ipsen; Jordemoder i Rønne. F. 23. Marts 1899 i Østerlars paa Bornholm; uddannet sygeplejerske fra Nexø og Slagelse Sygehus 1918-1920; dimitteret fra Rigshospitalets Jordmoderskole 1929; pr. pr. Jordemoder i Nexø 1929-1930; Reservejordemoder for Bornholms Amt, Bopæl i Rønne siden 1930. Adresse: Lille Messergade 8, Rønne.
(Der er foto af hende i bogen. Pr. pr. står for privat praktiserende).

68, Da. Jo. Side III-15: Lind, Fru Elvira Sylvia f. Løvgreen; Distriktsjordemoder i Rønne. F. 12. Maj 1891 i Hasle; dimitteret fra Rigshospitalets Jordmoderskole 27. September

1922; privat praktiserende Jordemoder i Rønne 1922-1925; Distriktsjordemoder i Rønne siden 1925. Kasserer for Bornholms Amts Jordemoderforening fra 1933. Adresse: Sct. Mortensgade, Rønne.

(Der er foto af hende).

I Da.Jo.II side 33 nævnes huns kasserer fra 5.3.1935 i Bornholm Amts Jordemoderforening. Her staves hendes efternavn som Lind.

69, Da. Jo. Side III-15: Schau, Fru Hansigne Germine f. Boss; Distriktsjordemoder i Lobbæk. F. 17. Oktober 1894 i Vestermarie; dimitteret fra Rigshospitalets Jordmoderskole 1925; pr. pr. Jordemoder i Rønne 1925-1926; Reservejordemoder i Bornholms Amt 1. Juli 1926-1. Juli 1929; Distriktsjordemoder for Vestermarie og Nylars siden 1. Juli 1926. (Det skal måske være fra 1929?!) Adresse: Lobbæk.

(Der er foto af hende).

Fra Fie Ellebye fra slægtsforskerforeningen på Bornholm er modtaget billede fra fru Skovs 25-års jubilæum som jordemoder i Lobbæk i Villa Ly. Det må have været i 1951 eller 1954.

Ifølge opslag 73 i Vestermarie kirkebog: Født 17.10.1894, døbt 18.11.1894 af N.F.Ejlertsen, Forstander for den Cath-apostoliske Menighed i Rønne, Hansine Germine Boss. Datter af Skrædder Jørgen Peter Boss og Hustru Signe Elise Kristine Nielsen, 34 Aar, 18` Selvejrgaards Fortov.